
**МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО
МЕЖДУНАРОДНОЕ УГОЛОВНОЕ ПРАВО
INTERNATIONAL CRIMINAL LAW**

УДК: 341.4(73)

V. Gospodarenko

**CONCEPTUAL NATURE OF THE UNITED STATES'
CRIMINAL POLICY IN THE AMERICAN SCIENCE**

В.М. Господаренко

аспірант кафедри кримінального

та адміністративного права

Дніпропетровського національного університету

імені Олесь Гончара

м. Дніпро

**КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ОСЯГНЕННЯ СУТНОСТІ
КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СПОЛУЧЕНИХ
ШТАТІВ АМЕРИКИ В АМЕРИКАНСЬКІЙ НАУЦІ**

Постановка проблеми. Сучасна кримінально-правова думка у США спирається на догму, відповідно до якої правовідносини між державою і членами суспільства у сфері кримінального права є ні чим іншим, як політичними відносинами, адже держава виступає в ролі суб'єкта політичної влади, який визначає, що дозволено і що заборонено в даному суспільстві для конкретного індивіда. Такі правовідносини можуть вважатися ідеологічне-суспільними відносинами, а норми кримінального права, що регулюють це відношення, призначені для охорони тієї ідеології, яку влада створює і намагається затвердити.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зрозуміло, що ідеологічне протистояння держави і громадянина, який відкидає суспільні цінності та відкрито демонструє протиправну поведінку, для державної влади не є бажаним. І вона зацікавлена у тому, щоб наука давала певні рекомендації для розвитку кримінально-правової політики [1]. З цього приводу слід пам'ятати, що участь у розробці концептуальних засад кримінальної політики США брала більшість американських президентів, юристів за фахом. Серед них особливий інтерес викликають постаті Т. Джефферсона, А. Лінкольна, Ф. Д. Рузвельта, Г. Трумена, Дж. Кеннеді, Р. Ніксона, Б. Клінтона і Б. Обама, які спиралися на концепції американських учених щодо правових засад боротьби органів влади проти проявів кримінальної злочинності. Саме тому ці концепції заслуговують на всебічну увагу задля використання досвіду очільників США у галузі вдосконалення вітчизняної кримінально-правової політики.

В українській науці проблема підходів американських науковців до формування і розвитку державної кримінальної політики знайшла певне відображення в працях таких вітчизняних науковців: Т.А. Денисова, М.В. Савчин, В.М. Калашніков, праці яких головним чином спрямовані лише на виявлення найбільш важливих досліджень, але кропіткого аналізу їхніх досягнень у даній галузі правознавства не було здійснено.

Американська наука державного кримінального права цікава різноманітними підходами до аналізів. Так, представники консервативної позиції (А.М. Шлезінгер, Д. Бурстін, Ч. Беккарія) є апологетами державної кримінальної політики. Представником ліберально-буржуазної позиції є Р. Дворкін, радикального напрямку — А. Девіс.

Мета статті: всебічний аналіз основних концепцій американських науковців щодо сутності кримінально-правової політики країни-лідера світового співтовариства.

Основні результати дослідження. Досягнення вказаної мети визначило такі основні дослідницькі завдання: 1) встановлення особливостей впливу історичної свідомості американців, яка займає важливе місце в системі їх духовних цінностей, на розвиток науки кримінально-правової політики; 2) виділення основних напрямків американської науки кримінально-правової політики; 2) аналіз загального та особливого у підходах американських науковців до сутності державної кримінально-правової політики.

Відомий американський науковець, А. Шлезінгер-молодший, автор монографії «Цикли американської історії», вказував, що сутність державної політики його країни слід розглядати скрізь призму ідеології месіанізму [2, с. 34–37]. Вчений також заявив, що в Америці продовжується «боротьба між капіталістичними цінностями — недоторканністю приватної власності, максимізацією прибутку, культом вільного ринку, виживанням найсильніших, і демократичними цінностями — рівністю, свободою, соціальною відповідальністю і загальним добробутом». На його думку, велику роль у всьому відіграє приватний інтерес будь-якого громадянина країни-лідера світового співтовариства, бо «в Америці капіталізм включає демократію, а демократія — капіталізм» [2, с. 45].

Як бачимо, у США є міцний ідеологічний фундамент державної політики, у тому числі — кримінальної [3, р. 311]. Оцінки американського досвіду політики боротьби проти злочинності належать державознавцям, юристам, історикам, політологам, соціологам, економістам, філософам і політичним діячам. Пропагуючи «американський спосіб життя», вони спираються на величезну «ідеологічну армію», до якої входять і професійні суспільствознавці, і журналісти. Взаємини між виразниками офіційної ідеології США подекуди вельми суперечливі, і серед них часто трапляються гострі дискусії про місце Америки у світі й про шляхи її внутрішнього розвитку [4, с. 1–3]. Оцінки американського досвіду кримінальної політики належать державознавцям, юристам, історикам, політологам, соціологам, економістам, філософам і політичним діячам провідної країни світу. Їхній аналіз, врахування методології вивчення державотворчих процесів, притаманних американських ученим, дає

змогу оцінити, в якій мірі історична свідомість американців, що займає особливе місце в системі їхніх духовних цінностей, відображена в науці кримінальної політики.

Видатний американський учений Д. Бурстін вказує, що ідеологічні функції у цій країні краще за все традиційно виконувалися істориками держави і права, які займалися кропітким аналізом розвитку політичної влади та її відносин з громадянами, яких уряд федерації та уряди штатів мали разом захищати від протиправних зазіхань з боку кримінальних злочинців [5, с. 13]. У своїх поглядах Д. Бурстін спирався на ідеї автора Декларації незалежності США, третього американського президента Т. Джефферсона. На схилі років цей засновник американської політико-правової думки написав спогади про власне життя, де зазначив: «Беккарія та інші автори праць про злочини і покарання впевнили розумний світ в неправомірності і неефективності покарання смертю. Її пропонувалося замінити каторжною працею на дорогах, каналах та інших роботах на користь суспільства. Комітет з перегляду законодавства погодився з цим, але суспільна свідомість нашої країни поки що не досягла цього рівня. Тому законопроект про пропорційності злочинів і покарань не був прийнятий в палаті делегатів більшістю всього в один голос. Пізніше я дізнався, що спроба замінити смертну кару каторжними роботами на очах у всіх (по-моєму, це було в Пенсільванії) не увінчалася успіхом. Виставлені на загальний огляд британоголові злочинці в поганому одязі, працюючи на великих дорогах, відчували таку деградацію особистості, що замість того, щоб виправитися, занурювалися в глибину найжахливішої і запеклої зіпсованості вдач і характерів» [6, с. 50–51].

Як бачимо, Т. Джефферсона можна вважати засновником американської науки кримінальної політики, який належним чином оцінив ідеї свого попередника, Ч. Беккарія про сутність цивілізованої кримінальної політики [7, с. 416]. Праці Ч. Беккарія сприяли утвердженню класичної школи кримінального права і формуванню буржуазно-демократичних принципів боротьби державних органів США проти кримінальної злочинності. Віддаючи належне його спадщині, всі президенти США завжди користувалися історичними прикладами щодо обґрунтування власної кримінально-правової політики. У зв'язку з цим слід пригадати тільки новітні приклади. Так, президент США Р. Ніксон не втомлювався присягатися в прихильності «духу 1776 р.», який пробудив прагнення американців до активного вирішення проблем державотворення, у тому числі до боротьби за захист суспільства від кримінальних злочинів. Р. Рейган проголосив програму «консервативного оновлення» Америки через сумісну працю громадян і урядовців у галузі проведення до життя загальнонаціональної політики приборкання криміналітету. У той же час Б. Обама взагалі вбачав історію своєї держави джерелом мудрості для політиків, які прагнуть вивести Америку з кризи та досягти нового розквіту, якщо буде успішно втілюватися в життя боротьба громадян і державних діячів проти криміналітету [8]. Проте відомий американський криминолог Дж. Хоудон, автор праці «Роль президентської риторики у створенні моральної паніки», зробив висновок, що уряд Б. Обама не розробив наукової програми вті-

лення кримінально-правової політики, що не сприяло боротьбі проти злочинності [9, р. 420–421].

Можна стверджувати, що всі американські концепції державної кримінальної політики характеризує значна історична обумовленість і логічна наступність. Параметри ж наукового аналізу кримінальної політики США були задані видатним науковцем Р. Морісом ще в 1930 р., коли він захистив у Колумбійському університеті дисертацію на тему «Дослідження з історії американського колоніального законодавства». Вчений піддав зваженій критиці історію виникнення кримінальної політики у ранніх США в консервативному дусі [10, р. VIII–X]. Серйозні американські дослідники і нині посилаються на працю Р. Моріса як на методологічну основу аналізу багатомісячного процесу розвитку кримінальної політики. На цьому наполягає Л. Фрідман, автор монографій «Вступ до американського права», «Злочин і покарання в американській історії» (1993), «Коріння кримінального правосуддя: злочин та покарання в каліфорнійському графстві Аламеда в 1870–1910 роках» (надруковано 1981 р. в співавторстві з Р. Персівалем) (1992) [11; 12; 12].

Зрозуміло, що американські юристи, які працюють на уряд США, одноставно стверджують, що «батьки-засновники» американської держави під час роботи Філадельфійського конституційного конвенту подбали про створення чудового правового фундаменту кримінальної політики, тому їхнім наступникам слід користуватися спадщиною засновників США. Так, Ю. Чандлер, автор праці «Кримінальний процес у Сполучених Штатах», пише, що четверта поправка до Конституції США захищає громадян від необґрунтованих обшуків і арештів, а наступна, п'ята, захищає осіб, обвинувачених у злочинах від того, щоб давати свідчення проти себе і від осудження більше одного разу за здійснення одного і того злочину. Шоста поправка до Основного закону гарантує обвинуваченому справедливий розгляд його справи за участю великого журі із законслухняних громадян і адвокатів. Нарешті, восьма поправка забороняє надмірну заставу, надмірні штрафи і жорстокі й незвичайні покарання. І всі ці конституційні гарантії навряд чи потребують покращення, якщо йдеться про кримінальний процес [14].

Останнім часом американські науковці схильні тільки позитивно оцінювати федеральну кримінальну політику. Так, відомі фахівці з цієї проблеми Д. Мерс і Дж. Барнс вказали на те, існують вагомі підстави для оптимізму стосовно розвитку науково обґрунтованого процесу боротьби проти організованої злочинності, адже політики і громадськість все частіше висловлюють розумні думки щодо пошуку ефективних способів зниження рівня злочинності. Вони вважають, що гасло «підзвітність уряду» більше не є красивою фразою, оскільки кримінальна політика, яка реалізується на рівні регіонів, штатів і всієї федерації, відчуває вплив поглядів громадськості на вирішення цієї проблеми. Існують різні можливості для успішної реалізації державної кримінальної політики, проте федеральному уряду слід покращити цей процес шляхом збільшення фінансових витрат на організацію наукових досліджень з вказаної проблеми на загальнонаціональному рівні. Було б також доцільно утворити регіональні та місцеві ради з питань розвитку кримінальної політики, щоб

вони разом впорядкували науково-дослідну роботу з проблем кримінальної політики [15, р. IX].

Слід однак вказати, що оптимізм Д. Мерса, Дж. Барнса та їхніх однодумців є передчасним, оскільки в американському суспільстві скептично оцінюються успіхи президента Б. Обами у боротьби проти кримінальної злочинності. З цього приводу відомий правознавець М. Бреді в коментарі на сайті найвпливовішого в західному світі засобу масової інформації британської газети «Гардіан» пише: «Це той самий президент, який продовжує постійні війни, відмовляється використовувати фінансовий нагляд міністерства юстиції, щоб заарештувати і звинуватити банкірів, викритих у відмиванні грошей і відібрати ліцензії у їх банків, продовжує тримати у в'язниці Гвантанамо людей, що не визнані винними жодним американським судом, видає накази вбивати за допомогою безпілотників громадян США, які не засуджені американськими судами ні за які злочини, що відмовляється навіть від спроби ліквідувати корпоративні дахи для офшорів, що дозволяє своєму Управлінню по боротьбі з наркотиками покривати наркокартелі в США, який оснастив поліцейські органи неймовірною кількістю бойового озброєння і бронемашинами, що продовжує тотальне шпигунство Агенції національної безпеки за американцями і підтримує руйнування національного суверенітету за допомогою угоди про транстихоокеанське партнерство... Багато моментів в його поведінці викликають стурбованість, і я б не вірив цьому хлопцю, навіть коли він стверджує, що на вулиці йде дощ» [16].

Очевидно, що проблеми боротьби проти злочинності слід вирішувати, починаючи з розвитку науки про державну кримінальну політику. Ця наука має у своєму розпорядженні кілька теорій щодо боротьби проти кримінальників. Перша з цих теорій виникла ще за часів перебування американських штатів у статусі колоній Британської імперії. Про неї традиційно згадують у всіх підручниках з криминології, де вказується, що пращури майже чотири століття тому сформували теорію таврування злочинців. Вона вважається науковим загальним правознавцем США як цілком природна для часів становлення американського капіталізму. У північному регіоні Британської Америки до війни за незалежність використовували клейма для носіїв девіантної поведінки у вигляді ганебних міток, що пришивали до верхнього одягу. Вважалося, що це були єдино можливі засоби стримування злочинців від нових протиправних вчинків. На Півдні США цю теорію втілювали рабовласники у вигляді «стигматів», тобто міток на тілах рабів, якими клеймили невольників за прикладом стародавньої Греції. Це закономірно, оскільки плантатори були освіченими юристами, що мали книги з античної історії держави і права, де розповідалося про таврування рабів у Стародавній Греції та її колоніях на теренах сучасної України.

Практику таврування чорношкірих довічних невольників скасував 1863 р. президент А. Лінкольн, який видав указ про ліквідацію інституту довічного рабства чорношкірих невольників.

Слід вказати, що і нині нащадки рабовласників згадують про теорію таврування і роблять висновок, що було б доцільно відродити практику ганеб-

ного таврування злочинців. Однак їм суперечать прихильники теорії природного права людей на повагу з боку суспільства навіть до злочинців. Їхню впевненість у гуманізмі державної кримінальної політики підкріплюють думки відомого англійського ученого-позитивіста Дж. Остіна (1790–1859), який писав, що юридична сила кримінального законодавства залежить від того, чи відповідає воно змісту моралі. У разі позитивної відповіді на це питання є надія на те, що кожна розумна людина достатньо вільна в обранні свого ставлення до державної кримінальної політики, гуманізм якої обіцяє сприяти скороченню злочинних проявів з боку тих людей, які нехтують законами і мораллю.

Прагматичний погляд на державну кримінальну політику був висловлений К.Н. Луелліном, відомим представником школи юридичного реалізму. В основу цієї теорії, розповсюдженій у США та Швеції, покладено принцип, відповідно до якого жерці кримінального правосуддя є людьми, що можуть помилятися під час винесення судового присуду. Тому їх не слід піддавати нищівній критиці, взявши до уваги конкретні результати кримінальної політики, якщо вони хоча б в самих основних рисах сприяли захисту суспільства від кримінальних злочинців [17, р. 33].

Сучасний американській прихильник етичного обґрунтування права Р. Дворкін намагається «підправити» теорію природних прав людей на гуманне поводження з боку державних правоохоронних органів. Він наполягає на плідності суміщення теорії обов'язку громадянина дотримуватися закону і теорії примусу, яка проголошує необхідність організованого насильства держави над злочинцями. За переконанням Р. Дворкіна, право і мораль пов'язані між собою настільки, що мораль вимагає від носіїв державної кримінальної політики гуманізму щодо злочинців [18, р. 5–8]. Однак його критики стверджують, що моральні принципи права неоднозначні і складні, що його теорія — лише риторичні прикраси. На практиці ж кримінальна політика США зводиться до апологетики рішень Верховного суду США і надання суддям занадто великої свободи в прийнятті рішень. На їхній погляд, головне у державній кримінальній політиці — це репресії щодо злочинців. Мету кримінального покарання вони обґрунтовують такими поняттями, як «відплата», «залякування», «стримування» та «обмеження».

У даному разі більшість американських фахівців з кримінальної політики повторюють головні положення декларативної теорії права, авторами якої вважаються авторитетні англійські юристи XVII–XVIII століть М. Хейл і В. Блекстоун. Вони узагальнили вікову практику загального права і сформулювали її положення таким чином: 1) судді не створюють право, а лише декларують або відкривають його; 2) право — це звичай, що є виразником певних цінностей народу; 3) розумність діяльності жерців права є способом життя правових приписів; 4) прийняття судового рішення навіть за умови, що у ньому міститься положення, які раніше не декларувалось суддями, не змінює правової системи.

Отже, багато американських фахівців з кримінальної політики підтримують дію старовинної теорії відплати злочинцям з боку держави, що має здійснюватися на замовлення еліти США. Вони наполягають на тому, що суворе пока-

рання носіїв девіантної поведінки потрібне для того, щоб суспільство мало гарантії дотримання правопорядку. Прихильники цієї теорії розглядають покарання як пристрій, який гальмуватиме нові спроби осіб, схильних на злочини, здійснити протиправні вчинки кримінального характеру. Для цих фахівців особливо важливим є те, що теорія відплати, уособлена в кримінальній політиці держави, сприятиме покращенню криміногенної ситуації в середовищі неповнолітніх правопорушників, але за умови, що такі особи отримують від держави все необхідне для нормальної життєдіяльності. Зрозуміло, що за це мають відповідати перш за все Міністерство юстиції та Верховний суд. Те ж, яким чином ці органи держави повинні здійснювати свої повноваження у галузі дотримання правопорядку, ґрунтовно розкрив професор М. Бейлі у праці «Правоохоронці морального порядку: юридична філософія Верховного суду» [19].

М. Бейлі наполягав на тому, що всі службовці кримінального департаменту Міністерства юстиції мають в обов'язковому порядку вислуховувати курси лекцій з історії боротьби проти злочинності. І дійсно, нині у складі цієї державної служби працюють університетські професори, які читають лекційні курси з кримінальної політики і приймають від слухачів відповідні іспити. Серед них особливо виділяється М.П. Рот, професор Каліфорнійського університету (м. Санта-Барбара), який на замовлення Міністерства юстиції створив монографію «Злочин і покарання: історія системи кримінального правосуддя» (2010) і хрестоматію «Історія злочину і покарання: тексти і документи в галузі кримінального правосуддя» (2011) [20; 22].

У всіх анотаціях і рецензіях до публікацій М.П. Рота вказується, що вони мають бути ідеальним доповненням до будь-яких підручників з кримінальної політики, адже викладають історію її розвитку в різних державах світу, починаючи з політики вавилонського деспота Хаммурапі. При цьому в Міністерстві юстиції США дослідження М.П. Рота вважають особливо цінними для цілей державної кримінальної політики, оскільки він дуже майстерно спростовує будь-які закиди радикальних критиків щодо її антигуманної сутності.

Подібно до М.П. Рота історію кримінальної політики США аналізували Д. Девіс («Рух за скасування смертної кари в Америці у 1798—1861 роках», 1957), Дж. Херст («Розквіт американського права завдяки законодавцям революційної епохи», 1950; «Закон і соціальний процес в історії Сполучених Штатів», 1960), В. Міллер («Копи і боббі: поліцейська влада Нью-Йорка і Лондоні в 1830—1870 роках», 1977), К. Шлегль і Г. Хартлі («Історія ювенальної юстиції», 2012), С. Волкер («Критична Історія поліцейської реформи: поява професіоналізму», 1977; «Популярний нарис правосуддя: історія американської кримінальної юстиції», 1980; «Парадигма витоків сучасного кримінального правосуддя: огляд Американський фонду адвокатів, 1953—1969», 1992), Д. Шпіндель («Злочин і суспільство у Північній Кароліні в 1663—1776 роках», 1989) і В. Чеймблїс («Влада, політика і злочинність», 2001).

Апологія державної кримінальної політики США викликала появу помітної кількості критичних досліджень з даної проблеми, спрямованих на встановлення можливостей для вирішення соціальних конфліктів, що призводять до зростання злочинності. Серед американських учених, які додержують-

ся думки, що злочинність є закономірною реакцією нормальних людей на ненормальні умови життя, можна назвати Г. Готтліба, автора монографії «Театр смерті: смертна кара в ранній Америці, 1750–1800». Він довів, що смертна кара у США була основним інструментом соціального контролю еліти над поведінкою низів суспільства [22, р. IX–X]. Такої ж думки додержується П. Колдхем, автор монографії «Емігранти в ланцюгах. Соціальна історія вимушеної еміграції в Америку злочинців, знедолених дітей, політичних і релігійних нонконформістів» (2007). Радикально критикує політику уряду США у галузі боротьби проти злочинності Є. Дейл у фундаментальному дослідженні «Кримінальне правосуддя у Сполучених Штатах, 1789–1939 роки» (2011).

Для американської науки кримінальної політики протягом другої половини минулого і початку нинішнього століть характерна увага до специфіки злочинів, які скоювали афроамериканці, що становлять найбільшу расову групу після білих американців. Стану справ з покаранням злочинців афроамериканського походження присвячено дослідження найбільш радикальних критиків кримінальної політики уряду США. Підвалини цього наукового напрямку аналізу кримінальної політики США були закладені професором А. Бальбусом, який у 1977 р. розпочав дослідження «Діалектика правового переслідування. Чорношкірі бунтівники перед американськими кримінальними судами», де перерахував всі юридичні факти протиправного утиску афроамериканців, яких фіктивно обвинувачували у кримінальних злочинах [23]. П'ятьма роками пізніше А. Бальбус оприлюднив монографічне дослідження «Марксизм і влада у зображенні представників неогегельянства, фемінізму, психоаналітики і теорії сексуального, політичного і технологічного визволення» (1982) [24], у якому проведено науковий аналіз філософського осягнення проблеми боротьби американських можновладців проти кримінальників на марксистських засадах.

Помітним явищем радикального напрямку американської науки кримінальної політики є праці університетської викладачки Л. Фінлі, яка спеціалізується на публікації зводів законодавства з кримінальної політики американського уряду, зосередивши увагу на ювенальній юстиції і тортурах в'язнів американських виправних установ. Л. Фінлі є автором фундаментальної праці «Насильство у школі: довідник» (2014), у якій міститься всеосяжна інформація про історію шкільного насильства в США, причиною якого є вплив на школярів жорстоких відеоігор, неадекватної батьківської участі у вихованні дітей, розповсюдження в навчальних закладах наркотиків тощо. Авторка енциклопедії впевнена, що використання у школах металевих детекторів, відеокамер і озброєних охоронців не гарантує правопорядку, оскільки хибною є загальнодержавна кримінальна політика.

Л. Фінлі підкріпила свої джерелознавчі пошуки цікавими дослідженнями, такими як «Ювенальна юстиція. Путівник до вивчення спірних питань з проблеми в історії Америки» (2007) [25] і «Обговорення проблем катування та інших порушень прав в'язнів» (2008) [26].

Критичний підхід до засад кримінальної політики американського уряду був проявлений у монографії професора Г. Барака «Клас, раса і стать у

кримінології та кримінальному правосудді: способи встановлення різноманітності цих явищ» (2000) [27]. Згодом Г. Барак разом з Дж. Флавером і Р. Лейтоном радикально піддав критиці всю історію розвитку державної кримінальної політики США у фундаментальному дослідженні «Клас, раса, стать і злочинність. Соціальні реалії правосуддя в Америці» [28].

Викликають інтерес фундаментальні праці радикального американського кримінолога Д. Гарланда «Культура контролю за злочиним і соціальним порядком» (2001), «Про злочини і злочинців» (2002) і «Своєрідний правовий інститут: американська смертна кара у вік аболіціоністського руху» (2010) [29; 30; 31]. Д. Гарланд проаналізував соціально-економічні, расові, релігійні та політичні передумови жорстокої кримінальної політики американської еліти, яка таким чином захищала свої права на владу і власність. На його погляд, американська кримінальна політика тільки породжує нові прояви злочинності, особливо у середовищі національних меншин, які за матеріальним забезпеченням і освітою у всьому поступаються «білій» Америці.

Погляди Д. Гарланда поділяють і інші дослідники. Так, обґрунтовано критикує кримінальну політику уряду США дослідниця з Єльського університету В. Вівер, авторка докторської дисертації «Попереду батіг: раса та розвиток карної політики щодо злочинців» (2008) [32]. За дослідження «Наслідки американського проекту боротьби зі злочинністю», В. Вівер отримала першу премію Американської асоціації політичних наук.

У руслі радикалізму розглядають кримінальну політику США Дж. Рейман і П. Лейтон, автори монографії «Багаті багатіють, а бідні потрапляють до в'язниці: ідеологія, класи і кримінальне правосуддя (2010) [33]. Це дослідження викликало «фурор» у США, оскільки у ньому з позицій марксистської методології були розглянуті передумови перетворення системи кримінального правосуддя США на знаряддя насильства американської еліти над бідними громадянами.

У сучасній криміногенній обстановці важко встановити пріоритети кримінальної політики американської держави. Стосовно цього відомий американський кримінолог М. Тонрі вказує, що держава має проявляти гуманізм своєї політики боротьби проти злочинності навіть стосовно злочинців. Тому найважливішими, першочерговими методологічними підходами до гуманізації державної кримінальної політики є безумовне використання широкого арсеналу наук; постійна турбота про зміцнення її морально-етичних засад; гармонійне поєднання всіх цивілізаційних методів при проведенні кримінальної політики; надання пріоритету боротьбі з причинами, які породжують злочини; творче використання вітчизняного та зарубіжного кримінально-політичного досвіду; вироблення раціональної системи суспільних правозастосовних органів; приведення чинного законодавства у відповідність з вимогами гуманізації суспільства [34].

Однорудмі М. Тонрі, університетські професори, роз'яснюють своїм підопічним, студентам, що позитивні результати державної кримінальної політики були б набагато кращими, якщо б у державі-лідері світового співтовариства вкладали в освіту і довгострокове економічне зростання більше коштів,

ніж раніше. За таких умов можна було б розраховувати на найкращий показник позитиву цієї політики — постійне зменшення кількості громадян, що перебувають під вартою у в'язницях. Проте на подібні витрати не вистачає грошей навіть у цій найбагатшій державі. У результаті чисельність ув'язнених кримінальників у США постійно зростає. Вперше на цю обставину уряд США звернув увагу наприкінці 1970-х років, встановивши, що приріст кількості покараних злочинців випереджає загальний приріст населення США.

Очевидно, що радикальний напрямок науки кримінальної політики у США добре відомий у нашій країні. Справа в тому, що вершиною радикалізму стали праці професорки каліфорнійського університету в місті Санта-Круз А. Девіс, тієї самої, на захист якої від політичних переслідувань з боку американської Феміди свого часу виступив «весь радянський народ» під керівництвом КПРС. Колишня комуністка, А. Девіс і нині викриває політику США стосовно злочинців, передусім — афроамериканців.

На переконання А. Девіс, кримінальна політика США має класово-політичний характер, що виражається в створенні кримінально-правових норм з розпливчастими і надзвичайно громіздкими формулюваннями диспозицій і санкцій; розширенні рамок суддівського розсуду і делегованого законодавства; тенденції обмеження прав осіб найманої праці в соціально-економічних і політичних правах за допомогою кримінально-правових засобів; расистський характер американського кримінального законодавства і правозастосовної практики.

Серед праць А. Девіс особливо помітна монографія «Чи застаріли в'язниці? (2003) [35]. У рецензіях на цю працю обов'язково підкреслюють, що вона створена бунтівницею, яка виклала свої думки стосовно жорстокого характеру кримінального правосуддя й утримання людей у в'язницях з властивими їй витонченістю і радикальною зухвалістю. І це очевидно, оскільки протягом останніх тридцяти років вона брала активну участь у роботі численних неурядових організацій США, які оскаржують репресивний характер політики американських можновладців щодо тих людей, що визнані злочинцями без достатніх на те підстав.

Слід вказати, що останнім часом для американської науки кримінальної політики є характерними спроби деяких фахівців примірити представників різних течій дослідників боротьби проти злочинності. Такий концептуальний характер осягнення злочинності притаманний праці Л. Майерса «Хлопчики серед чоловіків: спроби засуджувати підлітків, як дорослих» (2005) [36]. Л. Майерс аналізує демографічні, правові, кримінальні та соціальні характеристики тих молодих людей, які засуджуються в судах як дорослі злочинці. Він приходить до висновку, що це не сприяє запобіганню злочинності серед неповнолітніх, які мають розраховувати на більш гуманну кримінальну політику з боку держави.

Однорідні Л. Майерса наполягають на тому, що жодна з вказаних теорій боротьби проти криміналітету засобами суворого державного впливу не є панацеєю від захворювань суспільства на хворобу злочинності. Лише спільне застосування кращих положень теорій боротьби проти злочинності визначати-

ме успіх у проведенні державної кримінально-правової політики. Таке сприйняття державної кримінальної політики характерне для праць Дж. Кайла («Обмежити нескінченний ланцюг смертної кари», 2005), Дж. Лаурітсена («Громадській і науковий вплив на вимір кримінально-віктимізація», 2005), Д. Левена («Нариси кримінального правосуддя»), Е.Дж. Луріджіо («Насильницька віктимізація в Сполучених Штатах: основні проблеми та тенденції», 2014), Дж. Тодда («Система кримінального правосуддя: федеральна процедура Хабеас корпус і Закон спрощеної процедури», 2005), М. Ренда («Національне обстеження віктимізації і злочинності: 32 років вимірювання злочинності в Сполучених Штатах», 2005), Л. Глейза і Д. Кейбл («Населення, що перебуває на виправленні», 2013), К.Ф. Вордена («Злочини, покарання і реабілітація: проблема рецидиву», 2003), Т. Джонса і Т. Ньюборна («Порівняльне дослідження політики кримінального судочинства у США та Великій Британії: справи приватних в'язниць», 2005), М. Мітчелла і М. Лічмена («Зміна пріоритетів: реформи державний кримінального правосуддя та інвестицій в освіту», 2014), Л. Стейсі та Ч. Гарднера («Політика кримінального правосуддя», 2013), Б. Велша і Д. Фаррінгтона («Майбутнє попередження злочинності: розвиваючі та ситуаційні стратегії інституту кримінології», 2003), Ф. Зірінга і Д. Таненхауса («Вибір майбутнього для американського правосуддя щодо неповнолітніх: молодь, злочинність і справедливість», 2014) [310; 335; 344; 347; 349; 352; 374; 405; 435; 427; 467; 469].

Висновки. Аналіз концепцій американських учених щодо змісту кримінально-правової політики держави доводить, що вони мають бути найважливішим інструментом боротьби держави проти злочинності. При цьому американські можновладці на власний розсуд мають обирати саме ті наукові концепції, які краще за все обґрунтовують головне у кримінально-правовій політиці — захист еліти від протиправних замахів на її «символ віри» (обожнювання права приватної власності) з боку низів американського суспільства.

У сучасній криміногенній обстановці важко встановити пріоритети кримінальної політики американської держави.

Багато американських фахівців з кримінальної політики підтримують дію старовинної теорії відплати злочинцям з боку держави. Вони наполягають, що суворе покарання носіїв девіантної поведінки потрібне, щоб суспільство мало гарантії дотримання правопорядку. Прихильники цієї теорії розглядають покарання як пристрій, який гальмуватиме нові спроби осіб, схильних на злочини, здійснити протиправні вчинки. Проте очевидно, що держава має проявляти гуманізм своєї політики боротьби проти злочинності. Тому найважливішими, першочерговими методологічними підходами до гуманізації державної кримінальної політики є безумовне використання широкого арсеналу наук; постійна турбота про зміцнення її морально-етичних засад; гармонійне поєднання всіх цивілізаційних методів кримінальної політики; надання пріоритету боротьбі з причинами, які породжують злочини; творче використання вітчизняного та зарубіжного кримінально-політичного досвіду; вироблення раціональної системи суспільних правозастосовних органів; приведення чинного законодавства у відповідність з вимогами гуманізації суспільства.

Сьогодні стає зрозумілим, що апологія державної кримінальної політики США викликала появу помітної кількості критичних досліджень, спрямованих на пошук шляхів вирішення соціальних конфліктів, які призводять до зростання злочинності. Американський досвід осягнення кримінальної політики має впевнити в тому, що спільне застосування кращих положень теорій боротьби проти злочинності визначатиме успіх у галузі приборкання злочинності в демократичних і правових державах, у тому числі – в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Barton A.* The Policy Making Process in the Criminal Justice System / A. Barton, N. Johns. – Routledge, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://play.google.com/store/books/details/Adrian_Barton_The_Policy_Making_Process_in_the_Cri?id=OxUP5e8sWGUC.

2. *Шлезингер А.М.* Циклы американской истории / А.М. Шлезингер. – М. : Прогресс-Академия, 1992. – 688 с.

3. Encyclopedia of Public Administration and Public Policy. First Update Supplement / [ed. by J. Rabin]. – Harrisburg : Taylor and Francis Group, 2005. – 332 p.

4. *Pica J.A.* The Politics of Presidency / J.A. Pica, J. Maltese, N.C. Thomas. – Wash. : CQ Press, 2002. – XII, 320 p.

5. *Бурстин Д.* Американцы: колониальный опыт / Д. Бурстин / [пер. с англ. под общ. ред. и с коммент. В. Т. Олейника]. – М. : Прогресс-Литера, 1993. – 480 с.

6. *Джефферсон Т.* Автобиография. Заметки о штате Виргиния / Т. Джефферсон. – Л. : Наука, 1990. – 314, [1] с.

7. *Беккариа Ч.* О преступлениях и наказаниях / Ч. Беккариа / [сост. и предисл. В.С. Овчинского]. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 184 с.

8. *Obama B.* National Security Strategy of the United States (February 6, 2015) / B. Obama. – Wash., 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nsaarchive.us/national-security-strategy-2015>.

9. *Hawdon J.E.* The Role of Presidential Rhetoric in the Creation of a Moral Panic: Reagan, Bush, and the War on Drugs / J.E. Hawdon // Deviant Behavior. – 2011. – № 22(5). – P. 419–445.

10. *Morris R.B.* Studies in the History of the American Colonial Law / R.B. Morris. – N.Y. : The Mac Millan Company, 1930. – XXII, 520 p.

11. *Фридман Л.* Введение в американское право / Л. Фридман [пер. с англ. под ред. М. Калантаровой]. – М. : Прогресс, 1992. – 286 с.

12. *Friedman L.M.* Crime and Punishment in American History / L.M. Friedman. – N.Y. : Basic Books, 1993. – 252 p.

13. *Friedman L.M.* The Roots of Justice: Crime and Punishment in Alameda County, California, 1870–1910 / L.M. Friedman, R.V. Percival. – Chapell Hill: University of North Carolina Press, 1981. – XIII, 335 p.

14. *Chandler E.J.* Criminal Procedure in the United States / [Text] / E.J. Chandler [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://chandlerlaw.wordpress.com/2011/12/21/criminal-procedure-in-the-united-states/>.

15. *Mears D.P.* American Criminal Justice Policy. An Evaluation Approach to Increasing Accountability and Effectiveness / D.P. Mears. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 321 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://assets.cambridge.org/97805217/62465/frontmatter/9780521762465m_frontmatter.pdf.

16. Michael Brady on Obama in the Guardian / [Текст] [Електронний ресурс].— Режим доступу : <http://oko-planet.su/politik/politiklist/print:page,1,306529-barak-obam-a-i-russkiy-folklor.html>.
17. Большой юридический словарь / [под ред. А.Я. Сухарева, В.Д. Зорькина, В.Е. Крутских]. — М. : ИНФА—М, 1998. — 790 с.
18. *Dworkin R.* Is Democracy Possible Here? Principles for a New Political Debate / R. Dworkin. — Princeton : Princeton University Press, 2006. — 192 p.
19. *Bailey M.W.* Guardians of the Moral Order: The Legal Philosophy of the Supreme Court, 1860—1910 / M.W. Bailey. — DeKalb : Northern Illinois University Press, 2004. — XII, 298 p.
20. *Roth M.P.* Crime and Punishment: A History of the Criminal Justice System / M.P. Roth. — Santa Barbara : Cengage Learning, 2010. — XXIII, 448 p.
21. *Roth M.P.* A History of Crime and Punishment: Readings and Documents in Criminal Justice / M.P. Roth. — Santa Barbara : University Readers, 2011. — XX, 362 p.
22. *Gottlieb G.* Theater of Death: Capital Punishment in Early America, 1750—1800 / G. Gottlieb. — Pittsburgh : University of Pittsburgh, 2005. — XI, 256 p.
23. *Balbus I.D.* The Dialectics of Legal Repression: Black Rebels before the American Criminal Courts / I.D. Balbus. — Princeton : Princeton University Press, 1977 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://play.google.com/store/books/details/Isaac_D_Balbus_The_Dialectics_of_Legal_Repression?id=Ce8WAAwAAQ.
24. *Balbus I.D.* Marxism and Domination: A Neo-Hegelian, Feminist, Psychoanalytic Theory of Sexual, Political, and Technological Liberation Paperback / I.D. Balbus. — Princeton : Princeton University Press, 1982. — 417 p.
25. *Finley L.L.* School Violence: A Reference Handbook / [Текст] / L.L. Finley. — N.Y. : Gardner Books? 2014 / [Текст]. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.litres.ru/laura-l-finley/school-violence-a-reference-handbook/>.
26. *Finley L.L.* The Torture and Prisoner Abuse Debate / L.L. Finley. — Westport, CT : Greenwood Press, 2008. — 187 p.
27. *Barak G.L.* Class, Race, and Gender in Criminology and Criminal Justice: Ways of Seeing Difference. — 2000 / G.L. Barak [Електронний ресурс].— Режим доступу : <http://critcrim.org/critpapers/barak.htm>.
28. *Barak G.L.* Class, Race, Gender and Crime. Social Realities of Justice in America / G.L. Barak, J.M. Flavin, P.S. Leighton. — N.Y. : Garland Publishing, 2011. — 302 p.
29. *Garland D.* The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society / D. Garland. — Chicago : Univ. of Chicago Press, 2001. — 336 p.
30. *Garland D.* Of Crimes and Criminals, p. 19—20 / D. Garland // M. Maguire, R. Morgan, R. Reiner. The Oxford Handbook of Criminology.— Oxford University Press, 2002. — 1056 p.
31. *Garland D.* Peculiar Institution: America's Death Penalty in an Age of Abolition / D. Garland. — N. Y. : Harvard University Press, 2010. — 432 p.
32. *Weaver V.M.* Frontlash: Race and the Development of Punitive Crime Policy / V.M. Weaver // University of Virginia Studies in American Political Development. — 2007. — N 21. — P. 230—226.
33. *Reiman J.* Rich Get Richer and The Poor Get Prison. The Ideology, Class, and Criminal Justice / J. Reiman, P. Leighton. — N.Y. : Pearson Allyn and Bacon, 2010. — 263 p.
34. *Tonry M.* Thinking about Crime: Sense and Sensibility in American Penal Culture / M. Tonry. — N.Y. : Oxford University Press, 2004. — 272 p. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://books.google.ru/books/about/Thinking_about_Crime_Sense_and_Sensibili.html?hl=ru&id=iuLhBwAAQBAJ.

35. *Davis A.Y.* Are Prisons Obsolete? / A.Y. Davis. — N.Y. : Seven Stories Press, 2003. — 128 p.

36. *Myers D.L.* Boys Among Men: trying and sentencing juveniles as adults / D.L. Myers. — Westport, Connecticut; L. : Praeger Publisher, 2005. — 196 p.

REFERENCES

1. *Barton A.* The Policy Making Process in the Criminal Justice System / A. Barton, N. Johns. — Routledge, 2012 [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : https://play.google.com/stre/books/details/Adrian_Barton_The_Policy_Making_Process_in_the_Cri?id=Ox UP5e8s WGUC.

2. *Shlezinger A.M.* Cikly amerikanskoj istorii / A.M. Shlezinger. — M. : Progress-Akademija, 1992. — 688 s.

3. Encyclopedia of Public Administration and Public Policy. First Update Supplement / [ed. by J. Rabin]. — Harrisburg : Taylor and Francis Group, 2005. — 332 p.

4. *Pica J.A.* The Politics of Presidency / J.A. Pica, J. Maltese, N.C. Thomas. — Wash. : CQ Press, 2002. — XII, 320 p.

5. *Burstin D.* Amerikancy: kolonial'nyj opyt / D. Burstin / [per. s angl. pod obshh. red. i s komment. V.T. Olejnika]. — M. : Progress-Litera, 1993. — 480 s.

6. *Dzhefferson T.* Avtobiografija. Zametki o shtate Virginija / T. Dzhefferson. — L. : Nauka, 1990. — 314, [1] s.

7. *Bekkaria Ch.* O prestuplenijah i nakazanijah / Ch. Bekkaria / [sost. i predisl. V.S. Ovchinskogo]. — M. : INFRA-M, 2004. — 184 s.

8. *Obama B.* National Security Strategy of the United States (February 6, 2015) / B. Obama. — Wash., 2015 [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://n ssarchive.us/national-security-strategy-2015>.

9. *Hawdon J.E.* The Role of Presidential Rhetoric in the Creation of a Moral Panic: Reagan, Bush, and the War on Drugs / J.E. Hawdon // *Deviant Behavior*. — 2011. — № 22 (5). — P. 419–445.

10. *Morris R.B.* Studies in the History of the American Colonial Law / R.B. Morris. — N.Y. : The Mac Millan Company, 1930. — XXII, 520 p.

11. *Fridmjn L.* Vvedenie v amerikanskoe pravo / L. Fridmjn [per. s angl. pod red. M. Kalantarovoj]. — M. : Progress, 1992. — 286 s.

12. *Friedman L.M.* Crime and Punishment in American History / L.M. Friedman. — N.Y. : Basic Books, 1993. — 252 p.

13. *Friedman L.M.* The Roots of Justice: Crime and Punishment in Alameda County, California, 1870–1910 / L.M. Friedman, R.V. Percival. — Chapell Hill : University of North Carolina Press, 1981. — XIII, 335 p.

14. *Chandler E.J.* Criminal Procedure in the United States / [Text] / E.J. Chandler [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <https://chandlerlaw.word press.com/2011/12/21/criminal-procedure-in-the-united-states/>.

15. *Mears D.P.* American Criminal Justice Policy. An Evaluation Approach to Increasing Accountability and Effectiveness / D.P. Mears. — Cambridge : Cambridge University Press, 2010. — 321 p [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : http://assets.cambridge.org/97805217/62465/frontmatter/9780521762465m_frontmatter.pdf.

16. Michael Brady on Obama in the Guardian / [Text]. — [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://oko-planet.su/politik/politiklist/print:page,1,306529-barak-obama-i-russkiy-folklor.html>.

17. Bol'shoj juridicheskij slovar' / [pod red. A.Ja. Suhareva, V.D. Zor'kina, V.E. Krutskih]. — M. : INFA—M, 1998. — 790 s.

18. *Dworkin R.* Is Democracy Possible Here? Principles for a New Political Debate / R. Dworkin. — Princeton : Princeton University Press, 2006. — 192 p.
19. *Bailey M.W.* Guardians of the Moral Order: The Legal Philosophy of the Supreme Court, 1860–1910 / M.W. Bailey. — DeKalb : Northern Illinois University Press, 2004. — XII, 298 p.
20. *Roth M.P.* Crime and Punishment: A History of the Criminal Justice System / M.P. Roth. — Santa Barbara : Cengage Learning, 2010. — XXIII, 448 p.
21. *Roth M.P.* A History of Crime and Punishment: Readings and Documents in Criminal Justice / M.P. Roth. — Santa Barbara : University Readers, 2011. — XX, 362 p.
22. *Gottlieb G.* Theater of Death : Capital Punishment in Early America, 1750–1800 / G. Gottlieb. — Pittsburgh : University of Pittsburgh, 2005. — XI, 256 p.
23. *Balbus I.D.* The Dialectics of Legal Repression: Black Rebels before the American Criminal Courts / I.D. Balbus. — Princeton : Princeton University Press, 1977 [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : https://play.google.com/store/books/details/Isaac_D_Balbus_The_Dialectics_of_Legal_Repression?id=Ce8WAwAAQ.
24. *Balbus I.D.* Marxism and Domination: A Neo-Hegelian, Feminist, Psychoanalytic Theory of Sexual, Political, and Technological Liberation Paperback / I.D. Balbus. — Princeton : Princeton University Press, 1982. — 417 p.
25. *Finley L.L.* School Violence: A Reference Handbook / [Text] / L.L. Finley. — N.Y. : Gardners Books? 2014 / [Text] [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.litres.ru/laura-l-finley/school-violence-a-reference-handbook/>.
26. *Finley L.L.* The Torture and Prisoner Abuse Debate / L.L. Finley. — Westport, CT : Greenwood Press, 2008. — 187 p.
27. *Barak G.L.* Class, Race, and Gender in Criminology and Criminal Justice: Ways of Seeing Difference. — 2000 / G.L. Barak [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : <http://critcrim.org/critpapers/barak.htm>.
28. *Barak G.L.* Class, Race, Gender and Crime.Social Realities of Justice in America / G.L. Barak, J.M. Flavin, P.S. Leighton. — N.Y. : Garland Publishing, 2011. — 302 p.
29. *Garland D.* The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society / D. Garland. — Chicago : Univ. of Chicago Press, 2001. — 336 p.
30. *Garland D.* Of Crimes and Criminals, p. 19–20 / D. Garland // M. Maguire, R. Morgan, R. Reiner. The Oxford Handbook of Criminology. — Oxford University Press, 2002. — 1056 p.
31. *Garland D.* Peculiar Institution: America's Death Penalty in an Age of Abolition / D. Garland. — N. Y. : Harvard University Press, 2010. — 432 p.
32. *Weaver V.M.* Frontlash: Race and the Development of Punitive Crime Policy / V.M. Weaver // University of Virginia Studies in American Political Development. — 2007. — N 21. — P. 230–226.
33. *Reiman J.* Rich Get Richer and The Poor Get Prison. The Ideology, Class, and Criminal Justice / J. Reiman, P. Leighton. — N.Y. : Pearson Allyn and Bacon, 2010. — 263 p.
34. *Tonry M.* Thinking about Crime: Sense and Sensibility in American Penal Culture / M. Tonry. — N.Y. : Oxford University Press, 2004. — 272 p. [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu : https://books.google.ru/books/about/Thinking_about_Crime_Sense_and_Sensibili.html?hl=ru&id=iuLhBwAAQBAJ.
35. *Davis A.Y.* Are Prisons Obsolete? / A.Y. Davis. — N.Y. : Seven Stories Press, 2003. — 128 p.
36. *Myers D.L.* Boys Among Men: trying and sentencing juveniles as adults / D.L. Myers. — Westport, Connecticut; L. : Praeger Publisher, 2005. — 196 p.

Господаренко В.М. Концептуальне осягнення сутності кримінальної політики Сполучених Штатів Америки в американській науці

Стаття присвячена науковому аналізу основних концепцій державної кримінально-правової політики Сполучених Штатів Америки, висунутих американськими ученими. Встановлено, що для них характерні певні однотипні засади аналізу цієї системної реальності, проте є розбіжності в її оцінці, які дають змогу виокремити три основні течії наукової думки щодо сутності вказаної проблеми – консервативну, ліберальну і радикальну.

Ключові слова: кримінальна політика США, напрямки науки кримінально-правової політики, концепції американських кримінологів.

Господаренко В.Н. Концептуальное постижение сущности уголовной политики Соединенных Штатов Америки в американской науке

Статья посвящена научному анализу основных концепций государственной уголовно-правовой политики Соединенных Штатов Америки, выдвинутых американскими учеными. Установлено, что для них характерны определенные однотипные основы анализа данной системной реальности, однако есть и различия в ее оценке, которые позволяют выделить три основных течения научной мысли относительно сущности указанной проблемы – консервативное, либеральное и радикальное.

Ключевые слова: уголовная политика США, направления науки уголовно-правовой политики, концепции американских криминалогов.

Gospodarenko V. Conceptual Nature of the United States' Criminal Policy in the American Science

The article is devoted to the scientific analysis of the basic concepts of criminal law policy of the United States nominated by American scientists. Assigning that they are characterized by certain similar patterns of analysis of this systemic reality, but there are differences in its assessment that allow identifying three main streams of scientific thought on this issue – conservative, liberal, and radical.

Keywords: Criminal Policy of the USA; Directions of the Science of Criminal Legal Policy; Concept of American Criminologists

Стаття надійшла до редакції 06.03.2017.